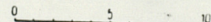
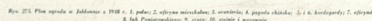

489

1774-1777 r.

J A B Ł O N N A

nr hipoteczny

województwo stołeczne

gmina Jabłonna

now. LEGIONOWO

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo warszawskie

powiat Nowy Dwór

8. Właściciel i jego adres

Polska Akademia Nauk
Warszawa Pałac Kultury i Nauki

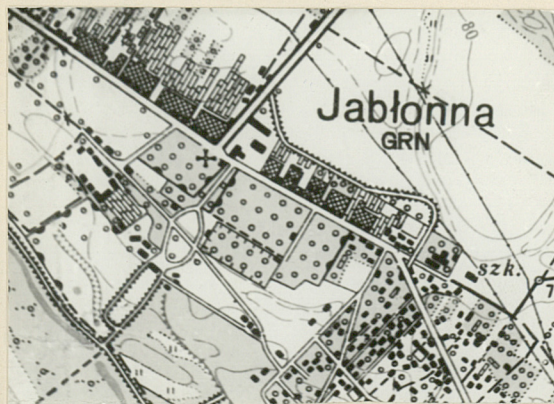
9. Użytkownik i jego adres

Dom Zjazdów i Konferencji PAN
Jabłonna ul. Modlińska 1

10. Rejestr zabytków

1036/21C
Nr

20.11
data 1959

autor zdjęć K. Guttmejer
data wykonania V. 1980
miejsce przechowywania negatywów

1418 - biskup płocki Jakub z Korzkwi nadał prawo magdeburskie, Jabłonna stała się letnią rezydencją biskupią. Nic nie wiadomo o tej siedzibie.

1646 - bp wrocławski i płocki Karol Ferdynand-syn Zygmunta III ustawił w istniejącym budynku kaplicę na swoje potrzeby.

1773 - pb płockim zostaje Michał Poniatowski brat króla. Odkupił on Jabłonnę od kapituły, a w rok później zaczął przekształcać na rezydencję.

1774-1775 - budowa obecnego pałacu w/g projektu Dominika Merliniego-architekta królewskiego. Majster Michał Wróblewski malował dach blaszany farbą popielatą.

1775 - sztukator Antonio Bianchi rozpoczął prace we wnętrzach.

1776 - majster kamieniarski Józef Hegel ustawia w bocznym pokoju fontannę wśród 4 kwater zieleni, podłogę wyłożył marmurową posadzką, oraz odkuł wazony na fasadzie. Fontannę usunięto w 1 poł. XIX w.

1777 - Szymon Mańkowski wykonuje plafon w salonie i freski w sali z fontanną. w formie "treillage" i widokiem Stanbuhu. Te ostatnie zostały zamalowane w XIX w. i częściowo odsłonięte po 1945 r.

1794 - po śmierci prymasa Jabłonnę objął jego bratanek książę Józef Poniatowski, który część spuścizny królewskiej umieścił w Jabłonie.

Po jego śmierci w dożywocie otrzymała Jabłonnę siostra jego Maria Tyszkiewicz z zastrzeżeniem, że po jej śmierci przejdzie ona na córkę siostry stryjecznej ks. Józefa - Konstancji z Poniatowskich Tyszkiewicz - Annę, 1 voto Potocka /żona Aleksandra syna St. Kostki Potockiego/, 2 voto Dunin-Wąsowicz.

1837 - gruntowna przebudowa pałacu przez Henryka Marconiego: dodatkowe pomieszczenia po bokach ryzalitu głównego: po prawej stronie garderobę i sypialnię, po lewej za schodami kredens

Usytuowany na terenie obszernego parku rozciągającego się w centrum miejscowości, przy skrzyżowaniu dróg: Warszawa - Nowy Dwór, Jabłonna - Legionowo, oraz w kierunku Wisły, dochodzą do skarpy przeciwpowodziowej. W centrum parku, oddalony od bramy wjazdowej ok. 400 m, poprzedzony dużym podjazdem, fasadą zwrócony na płn.-wsch, flankowany wysuniętymi do przodu pawilonami.

Wzniesiony z cegły na fundamentach ceglanych, tynkowany. W piwnicy sklepienia kolebkowe i kolebkowe z lunetami, oraz w 1. pomieszczeniu strop murowany. Wyżej strop murowany. Więźba dachowa niedostępna, prawdopodobnie krokwiowa kryta blachą miedzianą. Cokoł zewnętrzny, schody do wejścia głównego, na taras oraz sam taras wyłożone płytami piaskowcowymi. Schody murywane wyłożone deskami i klepkami, do piwnicy z poręczą w murze, na antresolę z żelazną kutą balustradą. W piwnicy posadzka z płytek marmurowych z różnych gatunków /Sławniowice i kieleckie/ o zróżnicowanych formatach /50x50 i 18x18/, oraz w kuchni posadzka z płytek ceramicznych. W westybulu, w jednej z sal bocznych i sionce pokoju dyrektora posadzka z szarych płytek marmurowych /Sławniowice ?/. W pozostałych pomieszczeniach występuje parkiet klepkowy z różnych gatunków drewna i o zróżnicowanych układach. W salonie okrągłym wielogatunkowy dekoracyjny parkiet z centralnym motywem gwiazdy. W salach sąsiednich parkiet klepkowy taflowy 2-gatunkowy z układem 4-ramiennej gwiazdy. W innych pomieszczeniach klepki o zróżnicowanych rozmiarach, z różnych gatunków drewna w układzie taflowym, przeskokowym lub w kwadraty. Drzwi główne wejściowe 2-skrzydłowe, ~~ramowe~~ ramowe, podwójne, przeszklone w typie porte-fenêtre, 28-kwaterowe z 8-kwaterowym nadświetlem. Z westybulu 3 drzwi 2-skrzydłowe, ramowe, przeszklone 24-kwaterowe z 8-kwaterowym nadświetlem. Drzwi w amfiladzie głównej 2-skrzydłowe, ramowo-płycinowe, wysokie, w sali balowej z półkolistymi supraportami. Pozostałe drzwi ramowo-płycinowe, 1- lub 2-skrzydłowe, oraz w typie porte-fenêtre. Wszystkie drzwi z mosiężnymi zamkami, klamkami i sztyldzikami, oraz z gałkami. Okna ościeżnicowe o zróżnicowanych kształtach i rozmiarach. W westybulu, oraz salach reprezentacyjnych, poza salonem, okna 2-dzielne w typie porte-fenêtre, podwójne, 2-poziome 24-kwaterowe z 8-kwaterowym nadł. lemiem, z zawrotnicami. W salonie okna 2-dzielne podwójne, trójpoziome z półkolistym nadł. lemiem o podziałach odpowiednio 16-, 16-, 8-kwaterowym. pozostałe okna na parterze 2-dzielne, 2-poziome 24-kwaterowe, Na antresoli małe leżące 8-kwaterowe okna. W partiigłówniej półkolisty okna ościeżnicowe w korytarzu nad westybule Okna doświetlające salon okrągły kolisty ze słupkiem. Nad fasetą sali balowej na galerii kuta krata żelazna dekoracyjna malowana na czarno i złożona częściowo. Na tarasie nad częścią frontową kuta krata żelazna. Kula wieńcząca budynek obita blachą miedzianą.

Na planie prostokąta /1:3/ z nieco wyrzalizowanymi skrzydłami bocznymi zarówno od podjazdu, jak i od ogrodu, oraz trójbocznym osiowym ryzalitem salonu od strony ogrodu. Dwutraktowy, o traktach wzdłużnych. W części środkowej prostokątny poprzecznie westybul poprzedzający okrągły salon wpisany w kwadratowy blok o ściętych od ogrodu narożnikach. Salony ten flankowany jest przez dwa symetryczne prostokątne salony komunikujące się z westybulem

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 4600 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ok. 550 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>mieszkalno - reprezentacyjne</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>reprezentacyjno-konferencyjne</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>vide historia, dobudowa po wojnie.</p> <p>Wtedy też zmiany na elewacji: zatarcie podziałów pilastrów w partii centralnej, oraz zamurowanie wnęk w partiach bocznych /Marco-niego/</p> <p>1980 zmiana pokrycia dachowego z blachy cynkowej na miedzianą.</p>	<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Ogólnie bardzo dobry. Zużyte instalacje. Spękane płyty marmurowe w piwnicy. Polichromia w piwnicy w złym stanie: zawilgocone tynki, odpadają, łuszczą się, zwłaszcza w strefie do 40 cm nad posadzką. Na plafonie zacieki, złuszczenia. Również zawilgocenia na freskach w d. Bibliotece.</p> <p>szczegółowo por. "Założenia techniczno-ekonomiczne..." w bibliografii</p>		
<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Przeprowadzić odpowiednie zabiegi konserwatorskie i zabezpieczające freski.</p>			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Przechowywane w AGAD.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- Fasada pałacu, projekt Zuga z 1778, Gab.Ryc.Inw.G.R.256,
- Kamsetzer, widok założenia w Jabłonce ok.1790 r, rys., Muz.Nar.w Warszawie, nr.inw.Rys.Pol.14365,
- Smugliewicz, pałac w Jabłonce, k.XVIII w, Gab.Ryc. Uniwer. W-wski,
- projekt pałacu - plan, Merlini?Zug? 1774r.Gab.Ryc.U.W.
- pergola pałacowa, litografia Lipińskiego 1839 r, Muz.Nar. Warszawa.
- Widoki pałacu z ok.1839 r. por.Tatarkiewicz, Dominik Merlini Warszawa 1955 r.
- Vogel, pałac pawilon prawy i oranżeria w Jabłonce, ryt.J.Frey, Muz.Narod. w Warszawie,

22. Bibliografia

- Wł.Tatarkiewicz, Dominik Merlini, Warszawa 1955,
- ~~St.Lorentz, Szymon Bogumił Zug, Architekt polskiego Oś-~~
- ~~St.Lorentz, Jabłonna, Ossolineum, Wrocław-Warszawa 1961,~~
- M.Kwiatkowski, Szymon Bogumił Zug, Architekt Polskiego Oświecenia, Warszawa 1971,
- Założenia ekonomiczno-techniczne remontu generalnego zespołu pałacowego w Jabłonce, Autor:Z.Kropisz, PP PKZ Oddział Warszawa, 1979 r.

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

^t
Anna Gutmejer
październik 1980 r.

26. Sprawdził

27. Załączniki

1. Miejscowość JABŁONNA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Pałac	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. opisu i historii
----------------------------	---	---

c.d. HISTORII

i pokój narożny. Korpus środkowy fasady ozdobiono jońskim pilastrami, a w skrzydłach bocznych między oknami wykonano nisze na rzeźby. Zmieniono zwieńczenie, a od parku ustawiono żelazne werandy usunięte po ostatniej wojnie. Sypialnię i garderobę prawą przebudowano na jedną bibliotekę. Dobudowano kamienną pergolę od płn. i potraktowano ją jako lapidarium. przed wejściem ustawiono dwie symetryczne kamienne latarnie z żelaznymi kloszami.

Po śmierci Anny Dunin-Wąsowicz majątek dziedziczy syn jej August Potocki i w rękach tego rodu pozostaje do 1944 r.

1944 - Potoccy opuszczają Jabłonnę wywożąc najcenniejsze rzeczy do Warszawy, w dużym stopniu ulegają one zniszczeniu w powstaniu.

W sierpniu Niemcy cofając się palą pałac.

1945 - wspólne zabezpieczenie murów.

1953 - objęła majątek Polska Akademia Nauk.

1955-1959 - odbudowa przez PKZ, w/g projektu inż. arch. Mieczysława Kuźmy. Zabytkowe wnętrza urządził z zakupionych mebli i przedmiotów Tadeusz Wierzejski.

Rekonstrukcja parku prof. Gerard Ciołek.

Wkładkę założył: Karol Guttmejer 10.1980 r.

(imię, nazwisko, data)

c.d. OPISU

przy pomocy małych prostokątnych przedsionków, z których lewy mieści dodatkowo klatkę schodową. Skrzydła boczne mieszczą mniejsze pomieszczenia o regularnym układzie. W obu traktach układ pomieszczeń amfiladowy.

Bryła o zróżnicowanej formie. Zasadniczo parterowy, podpiwniczony całkowicie. Nad horyzontalną partią parteru dominuje wyniosły ośmiobok salonu centralnego, z przylegającą do niego od frontu /nad westybulem/ kwadratową w rzucie wieżą zegarową zwieńczoną wysokim uskokowym hełmem namiotowym dźwigającym ogromną kulę. Partia pierwotna: trakt ogrodowy i westybul z aneksami tej samej wysokości, partie dobudowane nieco niższe. Salon przykryty spłaszczony dachem 8-spadowym ukrytym za attyką, trakt ogrodowy spłaszczonym dachem trójspadowym. Nad westybulem znajduje się płaski taras, nad pomieszczeniami bocznymi bardzo spłaszczony dach pulpitowy.

Elewacje o zróżnicowanym systemie artykulacji i dekoracji, obiega dołem cokół. Fasada główna 9-osiowa; partia centralna 5-osiowa, regularna, o prostych podziałach ramowych. Nad wysmukłymi oknami parteru znajdują się półkoliste okna korytarza prowadzącego na galerię salonu. Osiowe wejście główne poprzedzone szerokimi schodami flankowanymi kamiennymi postumentami z żelaznymi latarniami. Skrzydła boczne fasady /Marconiego/ 2-osiowe, regularne o podziałach z poziomymi pasów boniowanych w tynku. Elewacje boczne i ogrodowa - za wyjątkiem ryzalitu salonu - o regularnym układzie okien między którymi artykulacja z parzystych lizen dźwigającymi nieproporcjonalnie wydłużonymi tryglifami. Łożo obiega prosty gzyms. Trzon salonu dekorowany prostymi podziałami ramowymi, między którymi rozmieszczone są okna. Dołem wysmukłe trzyokna o łuku pełnym, okna przekątniowe w głębokich wnękach, w części górnej okna okrągłe obiegające cały ośmiobok. Przed ryzalitem taras ze schodami. Od strony zach. w ścianie boczne umieszczone elementy lapidaryjne, m.in. tablica fundacyjna Karola Ferdynanda, oraz tablica pamiątkowa księcia Józefa Poniatowskiego ufundowana przez Annę Dunin Wąsowicz. Przed tą ścianą taras z pergolą z kamiennych filarek o stylizowanych kapitelach palmetowych dźwigających drewnianą pergolę konstrukcję.

Wnętrza. W piwnicy w sali okrągłej freski przedstawiające sceny mitologiczne. W piwnicy sale restauracyjne, kuchnia, bar, magazyny. Na parterze: w westybulu artykulacja z pojedynczych pilastrów tokańskich dźwigających gzyms, na suficie 3 rozety. Wszystkie ponieszczenia sąsiednie wywyższone w stosunku do niego o 4 stopnie.

VERTE

Włódr ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

Jedn. Wyd. Akcyd. Olsztyn zam. 1299/878
GZGraf. ZP. Ostróda zam. 1040 n. 20000

c.d. OPISU

W Salonie okrągłym ściana rozbita regularnie przez osiem otworów lub nisz lekko rozglifionych, o tym samym kształcie wysmukłego prostokąta zamkniętego łukiem pełnym. Wejście główne flankowane przez lustra o analogicznych podziałach jak przeciwległe okna. Na osi poprzecznej drzwi do sąsiednich ~~pa~~ sal. Naprzeciwko trzy okna, środkowe porte-fenêtre. Nad drzwiami supraporty. Między otworami parzyste rozsunęte pilastry o kapitelach kompozytowych dźwigające małoplastyczne pełne belkowanie. Nad nim faseta stanowiąca jednocześnie podstawę galerii z żelazną balustradą /wejście na galerię schodami na lewo od westybulu poprzez wieżę zegarową/. Dopiero wyżej nad galerią oświetloną okrągłymi oknami właściwy strop dekorowany plafonem przedstawiającym niebo.

Sala lewa: symetrycznie do okien lustra i drzwi wejściowe wyłożone lustrami o podziałach analogicznych jak okna. W dwóch hemisferycznych wnękach po bokach drzwi do salonu freski - pejzaż włoski. Nad małym gzymsem faseta, na suficie 2 rozety.

Sala prawa: Na ścianie dekoracja ramowo-płycinowa, gzyms wieńczącyz fasetą, na suficie dwie rozety akantowe. Kominek z białego marmuru o motywach wici akantowych, nad nim lustro.

D. Biblioteka: na suficie iluzjonistyczny polichromowany strop z 6-bocznymi kasetonami z centralnymi rozetami, pod gzymsem fryz z wici akantu.

W pozostałych pomieszczeniach dekoracja skromna ograniczająca się do skromnych gzymsów i rozet na suficie.

W przedpokoju na prawo od westybulu drzwi flankowane przez kolumny. W sali sąsiadującej z biblioteką marmurowy biały kominek. Wyposażenie wnętrz w meble, obrazy i wytwory rzemiosła z okresu ~~KW~~ wzniesienia obiektu, oraz z XIX w.

Instalacja elektr. wod.-kanal, C.O. piec węglowy w kuchni.

1. Miejscowość

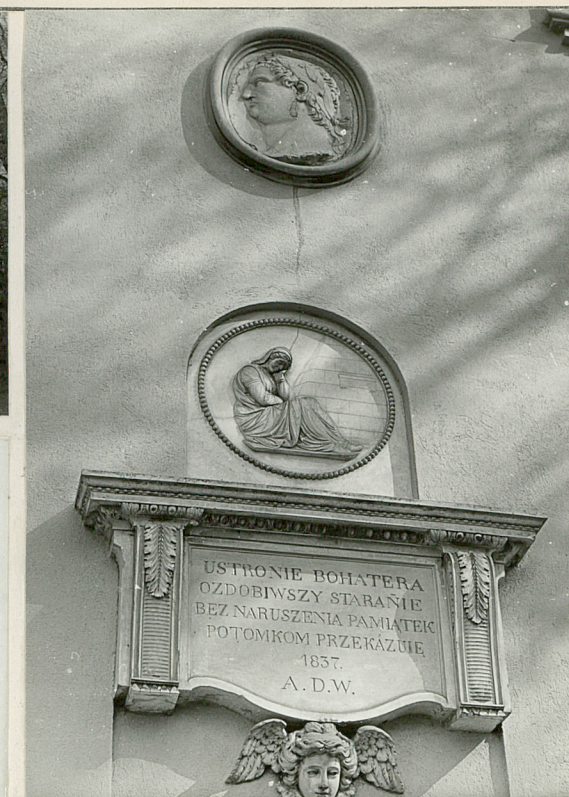
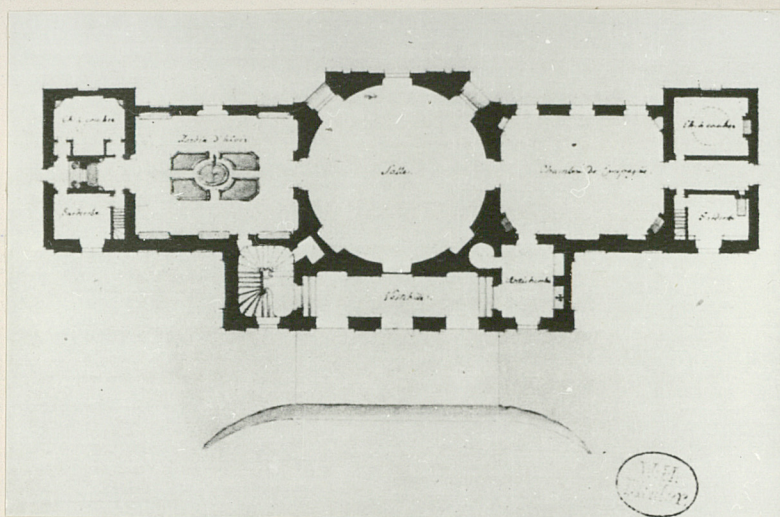
JABŁONNA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Pałac

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia dodatkowe, plany

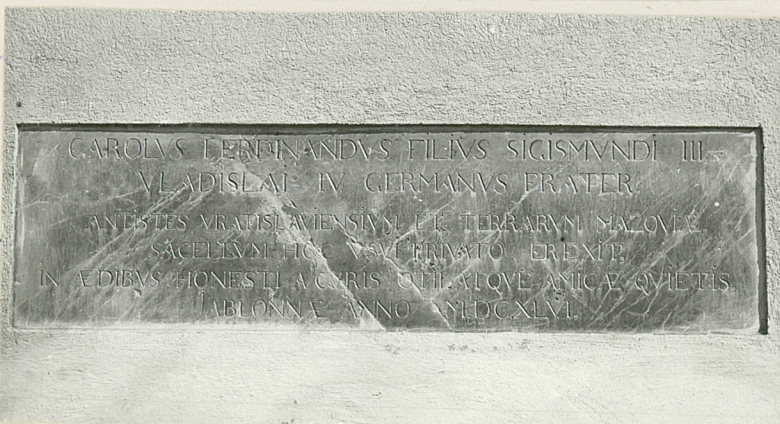

Wkładkę założył: K. Guttmeyer XI. 1980

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Jedn. Wyd. Akcyd. Olsztyn zam. 1299/S/78
Graf. ZP. Ostróda zam. 1040 n. 20000

1

3.

2.

1. Plan pałacu - projekt Merliniego? Gab. Rycin UW,
2. Tablica fundacyjna bp. Karola Ferdynanda z 1646r.
3. Tablica pamiątkowa Anny Dunin Wąsowicz .
obie tablica na ścianie ~~pał.~~
zachm

